

TUDI DVOŽIVKE IMAJO SVOJO POT

// Živa Bombek

Mladi osebki
NAVADNIH KRASTAČ
(*Bufo bufo*) med
prenašanjem čez cesto
foto: Živa Bombek

Ampleksus ali paritveni
objem dveh **ROSNIČ** (*Rana
dalmatina*) tik pred spustom
mresta

foto: Živa Bombek

S pomladi leta 2015 sem od prijateljice izvedela, da na cesti Vičava-Orešje na Ptuj prihaja do množičnega povoza dvoživk. Ker sem že nekaj let prej razmišljala o tem, da bi rada pomagala dvoživkam in prispevala k varstvu narave, sem to sporočilo vzela zelo resno. Kot sedemnajstletno dekle brez voznškega izpita sem prijateljico prepričala, da me odpelje tja. Še zdaj se spomnim – lilo je kot iz škafe, dvoživke pa so bile povsod! Na cesti je ležalo vsaj 200 povoženih dvoživk. Nekaj v meni je preskočilo in mi reklo: »To moram urediti in jim pomagati!«. Že tisti večer sem stopila iz avta in jih kljub dežju prenašala z ene strani ceste na drugo.

Bila sem popolnoma premočena, a to me ni motilo. Žalostilo me je to, da na cesti ležijo nemočne in nič krive mrtve dvoživke.

Vsako leto sredi ali na koncu februarja, ko se temperature dvignejo nad 5 °C, se dvoživke prebudijo iz hibernacije. Iz gozdov, kjer so prezimile, se odpravijo proti stoječim vodnim telesom, kot so mlake, mrtvice in jezera, kjer se začne njihovo razmnoževanje. V tem primeru se odpravijo do mrtvice reke Drave. Njihova glavna selitev običajno traja do aprila, nato pa se osebki postopoma skozi vse leto vračajo nazaj v gozd. Spomladanska selitev je množična in usmerjena, v njej je udeležena celotna populacija ali njen del. Med migracijo dvoživkam grozijo številne nevarnosti, kot so plenilci (ptice, sesalci, tudi človek) in različne ovire, med katerimi so še posebej problematične prometne ceste. Na cestah pogosto prihaja do množičnega povoza dvoživk, pri čemer so nekatere območja še posebej kritična (t.i. črne točke).

MOJ PRVI ČISTO PRAVI PROJEKT

Od tistega trenutka sem skupaj s svojo družino postala zaveznica dvoživk. Leta 2015 sem jih sprva zgolj prenašala na varno, v naslednjih letih pa sem začela tudi s sistematičnim popisovanjem. Celoten odsek, po katerem se selijo dvoživke, je dolg približno 1700 metrov. Dvoživke sistematično popisujemo in prenašamo na odseku, dolgem približno 550 metrov. To je dolžina, ki jo lahko ima pod nadzorom ena oseba. Da bi olajšala popisovanje in nadaljnje delo, sem ta odsek že leta 2016 razdelila na štiri pododseke. Za dodatne usmeritve in ključne informacije sem se obrnila tudi na Herpetološko društvo Slovenije, vendar sem morala veliko znanja pridobiti tudi sama. Tako se je začelo moje dolgoletno sodelovanje z naravo, ki še vedno traja.

POTEK PRENAŠANJA

Vsako leto se dogovorim z Javnimi službami Ptuj, da na kritičnih odsekih postavijo prometne znake, ki opozarjajo na dvoživke, in dodatno signalizacijo. Slednja opozarja voznike, da smo na cesti prostovoljci. Naše delo poteka vsak dan ob sončnem zahodu, ne glede na vremenske razmere: hodimo ob cesti in vsako dvoživko varno prenesemo na drugo stran. Pri tem si pomagamo z vedrom, naglavno svetilko in odsevnimi jopiči. Nekateri prostovoljci uporabljajo sintetične rokavice, vendar jih odsvetujem, saj imajo dvoživke zelo občutljivo povrhnjico kože, prek katere tudi dihaajo. Rokavice uporabljajo le tisti, ki se dotika dvoživk ne morejo navaditi.

Ker še nimamo začasnih ograj ali urejenih podhodov, tempo dela prilagajamo dinamiki selitve. Dvoživke so presenetljivo hitre, zato je včasih treba tudi pospešiti korak ali celo steči. Žal se občasno zgodi, da vozilo povozi dvoživko tik preden jo poskusimo pobrati. Ob reševanju opravljamo tudi natančno popisovanje. Beležimo vrsto dvoživke, spol, starost (odrasel ali mlad osebek), stanje (živa ali povožena), lokacijo na odseku, vremenske razmere, temperaturo ter morebitne opombe. Zbrane podatke nato sproti vnašam v Excelovo datoteko.

PRI VARSTVU NARAVE JE TREBA VZTRAJATI

Ena izmed ključnih rešitev problema množičnih povozov bi bila postavitve začasne ograje za dvoživke, ki bi selečim se osebkom preprečila dostop na vozišče in s tem bistveno zmanjšala njihovo smrtnost. Težava je, da morajo prostovoljci v tem primeru vsak dan čez začasno ograjo prenašati dvoživke, za kar nam trenutno primanjkuje ljudi. Začasna ograja bi bila tudi le delna rešitev problema množičnega povoza dvoživk. Trajna rešitev je izgradnja podhodov, ki dvoživkam omogočajo varen prehod brez človekovega posredovanja. Že vrsto let se glede tega pogovarjam z Mestno občino Ptuj, vendar se sredstva namesto dolgoročnim naravovarstvenim rešitvam raje namenijo drugim projektom. Na tem območju vsako leto migrira več kot tisoč dvoživk, zato bi bil skrajni čas, da bi se jim zagotovil varen prehod do mrtvice. Z vztrajnostjo in s sodelovanjem verjamem, da nam bo uspelo

doseči izgradnjo podhodov. To bi pomenilo trajnostno rešitev za zaščito dvoživk na tej črni točki. Ne smemo pozabiti, da dvoživke na našem planetu obstajajo mnogo dlje kot mi – in naša odgovornost je, da jim omogočimo preživetje.

Če bi se kdo rad pridružil akciji prenašanja dvoživk, je zelo dobrodošel, saj nam primanjkuje prostovoljcev. Zainteresirani pišite na email naslov ziva.bombek@gmail.com.

Ko je dvoživk veliko in se nekateri osebki premikajo proti mlaki, drugi pa proti gozdu, sta za učinkovito delo nujni dve vedri, hkrati pa hitro štetje in dobra organizacija ljudi.
foto: **Viktor Bombek**

Viri:

- AREVALO, J.E., HONDA, W., ARCE-ARIAS, A., HAEGER, A. (2017): Spatiotemporal variation of roadkills shows mass mortality events for amphibians in a highly trafficked road adjacent to a national park, Costa Rica. – *Revista de biología tropical* 65 (4): 1261-1276.
- FROGLIFE (2017): Toads on Roads Patrol Pack: Important information for Toad Pat-rollers. <https://www.froglife.org/wp-content/uploads/2019/03/PatrolPack-2017-for-print.pdf> (datum dostopa: 31. 1. 2024).
- POBOLJŠAJ, K., LEŠNIK, A., GROBELNIK, V., ŠALAMUN, A., KOTARAC, M. (2018): Predlog ukrepov za zaščito dvoživk na cestah v upravljanju DRSI: Končno poročilo. – Center za kartografijo favne in flore. Miklavž na Dravskem polju.
- Portal Informacijski center za varstvo dvoživk Slovenije – Orešje pri Ptuj: <https://www.ckff.si/icvds/akcija/13>
- Portal Informacijski center za varstvo dvoživk Slovenije – novice: <https://www.ckff.si/icvds/novice/16>

LETO	2016		2019		2020		2021		2024		
ŠTEVILO TERENSKIH DNI	48		40		40		40		33		
TAKSONI (Ž=žive, P=povožene)	Ž	P	Ž	P	Ž	P	Ž	P	Ž	P	SKUPAJ
navadna krastača (Bufo bufo)	280	54	609	106	214	267	337	79	779	183	2908
rosnica (Rana dalmatina)	1	x	41	7	66	18	26	10	64	29	262
navadni pupek (Lissotriton vulgaris)	1	x	1	2	2	x	1	x	1	x	8
veliki pupek (Triturus carnifex)	x	x	x	1	x	1	1	x	1*	x	4
sekulja (Rana temporaria)	x	x	1	x	x	x	1	x	x	x	2
zelena rega (Hyla arborea)	x	x	1	x	1	x	x	x	1	x	3
zelena žaba (Pelophylax sp.) *	x	x	x	x	2*	4	3*	x	x	x	6
SKUPAJ	282	54	653	116	285	290	263	89	846	212	3193

Preglednica prikazuje taksone in število vrst dvoživk na odseku, ki ga sistematično popisujemo (550 m). V tabeli oznaka * pomeni, da so bili osebki zaznani le na odseku, ki ga popisujemo nesistematično.